

Az olvasás az emberi élet egyik legfontosabb dolga

P. Buzogány Árpád beszélgetése Lőrincz György íróval

– Miért lesz valakiből író?

– Biztos az önkifejezés viszi az embert, hogy megpróbálja megfogalmazni vagy önmagát, vagy a világot, amelyben él. És ez a kényszer, hogy a világ kihívásaira, vagy a lelke, a gondolatai, a saját érzelmeinek a kihívásaira választ adjon, az készíti az embert, hogy író legyen.

– Egy kápolnási fiatal esetében voltak-e olyan jelek, amik arra mutatnak, hogy író lesz belőle?

– Hallatlanul szerettem olvasni, amikor mentünk valahova vagy olyan munkát adtak édesapámék, hogy amellet lehetett olvasni, mindig vittem valamit, főleg Verne-könyveket, s a Jókai-könyveket szerettem akkor... Kilencedikben kellett magyar órára egy verset írni, és akkor egy tizedikes fiú, Orbán Feri írta meg azt a verset, amit beadtam... Úgy kb. tizenegyedikes voltam, amikor rájöttem, hogy a könyveket emberek írják... Valahogy nem tudatosult soha bennem, lehet, tizedikes voltam, amikor egy *Ifjúmunkás* a kezembe került és fölfedeztem a postarovatot. De még ez se készített írásra.

Mikor írni kezdtem, szinte ugyanolyan volt, mint most, azóta se változott a stílusom sokat. Ugyanúgy írtam. Az első írásom, amit beküldtem Szabó Gyula bácsinak, egy kockás lapú füzetből téptem ki, *Tanyai halál* volt, elküldtem, be se volt gépelve... Kb. szeptemberben küldtem el, és fogadtam, hogy tudok-e olyant írni, hogy közöljék. S hát egyszer jött a

Szabó Gyula válasza... Az 1969. decemberi *Utunknak* a karácsony előtti számában ötünket mutattak be, Vári Attilát, Szávai Gézá és engem... Hallatlan élmény volt.

Második írásom benne van *A hallgatás csöndje* kötetben, A várakozás balladája, olyan, mint egy szabadvers. Azt hiszem, a fejlődésem ezen a szinten megállt, az epikai műfajok között váltottam, írtam cikket, riportot, szociográfiát. Áttértem a szociográfiai írásra. Megjelent még vagy két írásom, és akkor nem írtam többet szépirodalmat, mert sokkal fontosabbnak éreztem a szociográfiát. Hogy van egyfajta világ, ami előttünk van és látjuk, hogy milyen, és arról a világról el akarjuk fogadtatni, hogy az más... Ez zavarta a tudatomat. Ezért írtam meg a szociográfiai riportokat. Három-négy éven keresztül húzódott a megjelenése, szerkesztette újra Csíki Laci, írtam Domokos Gézának, hogy megint kezdj elölről, húzatott a szövegből... *A Feketében* címűben az összes adatot, ami a gyermekotthonokról volt, kihagyatták...

Olyan természetű voltam, hogy amíg meg nem jelent egy írásom, a következőt nem tudtam megírni. Mindig addig vártam, amíg meg nem jelent. Az az íróember vagyok, akinek minden munkája megjelent.

– Kell érlelődnie egy témának ahhoz, hogy papírra kerüljön?

– Mindig azelőtt annyit gondolkozik, hogy könnyen írok. Előre megemésztetem a témámat.

– Az írás már csak a papírra rögzítés?

– Az a folyamat. A szépirodalmi szövegeimnél szinte nem engedtem, hogy belejavítsanak a kéziratomba, ragaszkodtam, hogy úgy jelenjenek meg, ahogy leírtam. Én se javítottam, most már utólag tudom, attól a rossz gondolattól vezérelve, hogy a legjobb az a változat, ahogy kijön az ember agyából. Rájöttem, bizony a szövegen dolgozni kell, akkor is, amikor már megírtuk. Kimondottan jó, ha valaki elolvassa, az utolsó köteteket két-három emberrel is el szoktam olvasatni.

– A korábbi novellákat hogyan fogadták a környékbeli emberek, akikről szólnak?

– Két eset kivételével mindig szerették az írásaimat. Nagyfaluban a pártbizottság összehozott egy kivizsgáló bizottságot, hogy én azt meg mertem írni... Az igazgató megvédett. Ez volt egy olyan eset, amikor negatívan viszonyultak az írásomhoz, egy kicsit nehezteltek is. A másik a cigányos riportommal kapcsolatos, jöttünk föl

Lőrincz György

Író, 1946. április 27-én született Kápolnásfaluban. 1966–73 között helyettes tanár volt Zetelakán és környékén. 1973-tól él Székelyudvarhelyen, 1989-ig technikus a székelyudvarhelyi Élelmiszeripari Gépgyárban. 1990-tól a Hargita Megyei Művelődési és Vallásügyi Igazgatóság udvarhelyi tanácsosa. Első írását 1969-ben közölte az *Utunk*, később az *Igaz Szó*, *A Hét*, *Korunk* adta közre írásait. Tagja a magyar és a román írószövetségnek. Díjak: MTI-díj, Szabó Zoltán-díj, Magyar Írószövetség, Székelyföld-díj, EMIL prózadíj (2004).

Több novella- és riportkötete, regénye jelent meg: *Amíg csak él az ember*. *Székelyföldi tájak, sorsok* (Bukarest, 1980), *A hallgatás csöndje* (Novellák, elbeszélések. Bukarest, 1983), *A harmadik házig* (Novellák, elbeszélések. Kolozsvár, 1987), *Kiment a fény a szememből*. *Riport az öregekről* (Székelyudvarhely, 1992), *Bukás*. *Novellák* (Csíkszereda, 1995), *Feketében*. *Riportok, jegyzetek* (Székelyudvarhely, 1996), *Zajlásban* (Cikkek, tanulmányok. Székelyudvarhely, 1998), *Áldozatok* (Kisregény. Székelyudvarhely, 1999), *Az elveszített sziget* (Novellák, elbeszélések. Csíkszereda, 2001), *Kutyák és emberek* (Riportok. Csíkszereda, 2003), *Imázkészítők* (Esszék és publicisztika. Csíkszereda, 2004), *Pusztulás* (Regény. Csíkszereda, 2005), *Sóvárgás* (Csíkszereda, 2006).

Keresztúrról, és esett az eső, felvettem Keresztúron egy férfit, Betfalván egy cigány az útszélén volt fekete kalapban, úgy csorgott le róla az eső. – Lásd-e ezt az embert? – rámutatva a cigányra, megszólal az utasom. – Képzeljék el, Udvarhelyen van egy hülye, akinek szimpatikusak... Nem akartam rögtön kellemetlen helyzetbe hozni, amikor Udvarhelyen, a Kosuth sarkán kiszállna, mondom: az az ember, az a hülye Udvarhelyen én vagyok! Az szegény alig tudott kikotródni a kocsiból.

Az írásnak akkor hallatlan értéke volt. Most nincs.

– **Az írónak mi a szerepe a mai világban?**

– Kiürült ez a szerep, azt lehet mondani. Nem kellene metaforák, nem kellene áthallásos mondatok, ma már szinte senki nem akar a sorok között olvasni, mert nyíltan meg lehet írni. A napi hírek jobban izgatják az embereket. De ezzel együtt is az írás, a regényről beszélek, de a novella esetében is, amelyik nagyobb kort fog át, az csak megmarad annak az értéknek, ami volt, mert egy világot láttatni az azért mégis valamit jelent.

– **A novella utáni műfajváltás, a regényre való áttérés a témától vagy más körülménytől függött?**

– Én mindig csodáltam azokat, akik regényt tudnak írni. És minél korábban tudtak regényt írni, annál jobban csodáltam. Úgy éreztem, a regényhez több összefüggést kell látni, a novella, főleg a karcolat szinte olyan, mint a vers, egy szikrából kipattant, azt körbejáród, szépen megpenderít a végét, még hat is. Én mindig történet köré építettem. Egyszerűen csak elkezdtem írni. Mikor nem ment, mindig abbahagytam. Voltak fél éves szünetek, s szinte onnan tudtam folytatni, ahol abbahagytam.

– **A megjelenés előtt álló kötetnek miért ez a címe: *Besúgó lettem, szívem?***

– Mindig foglalkoztatott a besúgás kérdése. Így írtam ki magamból most. Hogy mindig vannak olyanok, akik emlékeznek arra, ha valaki (pl. hatalmi helyzetben) atrocitásokat követ el

mások ellen. Morfondíroznak az apa, a lányával veszekszik: mit szólnál, ha megmondanám egyszer, azért tudtál tanulni, mert besúgó voltam, szívem... Megtetszett ez és jó címnek érzem. Úgy is ajánlom: kortársaimnak, akikkel együtt féltünk. Azt próbáltam megírni, milyen volt a nyolcvanas években az életünk. Úgy érzem, sikerült. Udvarhelybe ágyaztam be, habár a történet és a személyek nem udvarhelyiek. Típusokat próbáltam megfogalmazni. A helynevek olyan szépek voltak, igyekeztem meghagyni.

– **Miért tűntek el a jelenkori irodalomból a székely témák, és nem társadalmi vagy sorskérdésként, inkább különlegességekként térnek vissza?**

– Azt hiszem, már nem sok embernek van a mai magyar, erdélyi irodalomban falusi témája. Az egyik én vagyok. Azt a világot, amit pl. én éltem, Móricz olyan tökéletesen megírta, ha azt írod, újat nem tudtál volna mondani. Ráadásul Tamási megírta egy másik világot, a humoros székely alakját, majdnem a góbé alakját... de az én falumban nem szoktak viccelni az emberek. Szinte nem volt vicc gyermekkoromban. Valahogy úgy nőttem föl, hogy csak bánatos embereket láttam. A kápolnási világ teljesen a Móricz-i realizmus vonalába esett volna bele, és úgy már nem volt szabad írni.

– **Lőrincz György novellista, regényíró egy mondatban mit üzen az olvasónak?**

– Azt, hogy olvassanak. Szomorúan nézem azt a világot, ahol a gyermekek olvasókönyv nélkül nőnek fel, számítógép előtt, ezek nem fognak olvasni, valószínűleg a kifejezőképességük is be fog szűkülni. A szókincsük is. Sok magányos ember lesz, akik számítógépen keresztül egy illúzióval szembesülve élik a magukét és nem fognak valódi életet élni. A könyv mellé oda lehet képzelni mindig, hogy én azt a helyzetet hogyan oldottam volna meg, mit tettem volna. Mindig el lehet a sorok fölött gondolkodni. Az olvasást nagyon-nagyon fontosnak tartom, az élet egyik legfontosabb dolgának.

